

De geul vergemakkelijkt de toegang van het zoutwater en bevordert aldus het behoud van de enige grote schorre in België.

Het „ingrijpen” werd nog toegepast in een ander domein: de acclimatisering van verschillende soorten, zoals de ooievaars (zie ons Bulletin 1966) en de grauwe ganzen, die een groep vormen van ongeveer 250 vogels. Meer dan 500 gansjes zijn geringd geworden in enkele jaren: 118 in 1968.

Het wetenschappelijk werk bestaat uit een permanent ringstation (4.598 exemplaren van 93 verschillende soorten geringd in 1968) en uit onderzoeken door onafhankelijke vorsers die dankbaar gebruik maken van de grote mogelijkheden van dit Reservaat. Het Zwin is een rijk overwinteringsgebied, gelegen op een zeer drukke vogeltrekweg; het belang van het gebied voor het ringwerk is dan ook zonder meer duidelijk.

Zij die de Nationale Parken van de Everglades of van Crater Lake in de Verenigde Staten bezochten, vinden dat een vergelijking tussen de afmetingen van deze oorden en deze van het Zwin onmogelijk is. Dit is zeker juist, en het korps met de grote hoeden van de „Rangers” is zeker talrijker dan de sympathieke groep medewerkers van Graaf Lippens. Het is nochtans bewezen dat het Zwin een goed antwoord is op de „Amerikaanse uitdaging” inzake natuurbescherming, en dat het aan alle principes van een echt Internationaal Park beantwoordt.

Enkele Ornithologische waarnemingen in het Zwin in 1968

Léon LIPPENS

Het belang van een ornithologisch reservaat zoals dat van het Zwin berust op het feit dat men er alle dagen van het jaar de vogels waarneemt en men er van hun doortochten, gedragingen, verplaatsingen enz. nota neemt. Een ringstation is er gans het jaar werkzaam: de konservators, bewakers en talrijke bezoekers zijn er de getuigen van de afwikkeling van de jaarlijkse levenscyclus van de vogels. Aldus ontsnappen weinig gebeurtenissen aan onze waarneming.

Om zich een beeld te vormen van de ornithologische rijkdom van het Zwin lijkt het mij wel nuttig, ten minste éénmaal in de annalen van het bulletin de aandacht te vestigen op enkele belangrijke feiten die zich in de loop van het jaar 1968 hebben voorgedaan:

1. Purperreiger (*Ardea purpurea*) een volwassen vogel op 26 mei.

2. Kwak (*Nycticorax nycticorax*).

1 volw. vogel op 30/3; 1 juveniele 2e jaar op 20/4; 2 volw. vog. en 1 juv. 2^e jaar op 28/4; 1 juv. 2^e jaar op 2/5; 1 volw. en 1 juv. 2^e jaar gevangen en geringd in tegenwoordigheid van de Franse ornithologen Jean Delacour en Fr. Edmond Blanc op 5/5 (Dit volwassen exemplaar geringd H 7851 werd dood gevonden bij de vijver van Saint Cirq 44°09 N 1°37 O; Tarn-et-Garonne, Frankrijk — 825 km Z.W., op de dag van de opening van de jacht 1968. Dit zou een voorbeeld kunnen zijn van een vogel die zijn broedplaats overschrijdt („overshooting”) om er later terug te keren; 3 juv. 2^e jaar en 1 volw. op 6/5; 1 volw. op 12/5; 1 juv. 2^e jaar gevangen en geringd op 1/6; 1 vogel op 3/6; 1 juv. 2^e jaar tussen 8 en 12/6; 1 juv. 2^e jaar op 18/6; 1 juv. 2^e jaar op 29/6; 1 juv. van het jaar, gevangen en geringd op 9/8; 1 juv. van het jaar op 19/8; 32 vogels in de vlucht om 7 u 's morgens op 22/8; 1 juv. van het jaar op de volgende data: 3/9; 7/9; 3 op 7/10; 13 op 17/10; 20 op 21/10; 27/10; 18/11.

Deze bijzonder boeiende waarnemingen konden gedaan worden omdat in het Zwin enkele kwakken in kooien worden gehouden. Deze lokken de trekvogels aan die gedurende de nacht overvliegen. 's Morgens bevinden zich deze vogels op de kooi of in de nabijheid.

3. Roerdomp (*Botaurus stellaris*).

Tenminste 4 roerdompen hebben vanaf 1 december in de duinen of kreken van het Hazegras overwinterd.

4. Flamingo (*Phoenicopterus ruber roseus*.)

1 ex op 20/10.

Deze twee tureluren (Tringa totanus) zijn broedvogels van het Zwin.

*De Bergeend, zo genoemd door de Franse naturalist Belon, nest in een
pijp en overwintert in onze mondingen. (Tadorna tadorna).*

5. Grauwe gans (*Anser anser*). De in het Zwin geacclimateerde ganzen hebben met sukses gebroed; 118 pulli werden geringd.

6. Krakeend (*Anas strepera*).

Een twintigtal exemplaren pleisterden in november en december.

7. Eidereend (*Somateria mollissima*).

Verbleven er tijdens de lente en gedurende een deel van de zomer; 68 exemplaren op 27 mei. In december bracht men ons verschillende door stookolie bezoedelde eidereenden. Wij zijn er in geslaagd 2 vogels te redden, die zich nu nog in één van de vogelparken van het Zwin bevinden.

In dit opzicht hebben wij een tamelijk doeltreffende methode uitgewerkt om door stookolie bezoedelde vogels te redden; op voorwaarde natuurlijk dat ze niet te erg aangetast zijn en niet te veel stookolie inslikten. Het gevederte raakt men zo weinig mogelijk aan (geen ontvettingsmiddelen); men rukt de allervuilstste pluimen uit; men dient een krachtige voeding toe van rauw vlees en vis; men brengt de vogel hoegenaamd niet in contact met water — behalve een minimum om zijn dorst te lessen; men houdt de vogel gedurende twee tot zes weken in een kleine ruimte *op latwerk* aangebracht op 20 cm van de bodem, opdat het gevederte steeds droog zou blijven en blootgesteld aan de lucht. Op die manier hebben wij eidereenden, zeekoeten, zeeëenden enz. kunnen redden. De moeilijkheden zijn groter met duikers en futen, omdat die gewoonlijk stervende zijn wanneer men ze ons brengt.

8. Sperwer (*Accipiter nisus*).

Schijnbaar gevoelig aangegroeid: een tiental vogels overwinterden. Als slaappleaats kozen ze de beboste duinen of de begroeiing van de Hazegraspolder.

9. Zwarte wouw (*Milvus migrans*).

Deze vogel werd nooit eerder in het Zwin waargenomen. Op 28/4/68 werden drie zwarte wouwen waargenomen door Guido Burggrave, Magda Cuvelier, Charles Strubbe en André Hertogs.

10. Kraanvogel (*Megalornis grus*).

21 kraanvogels overvlogen het Zwin op 7/11/1968 te 16.15 u.

11. Steltkluut (*Himantopus himantopus*).

1 steltkluut op 25 mei

12. Zwarte ruiter (*Tringa erythropus*).

Verschillende vogels overwinteren regelmatig in het Zwin en in de omgeving. Dit in tegenstelling met de bewering van de Belgische Avifauna (Giervalk 57, fasc. 3/4 blz. 45) die hem als een onregelmatige overwinteraar beschouwt.

13. Grote jager (*Stercorarius skua*).

Een vogel op 26/9. Dit is de tweede gekende waarneming in het Zwin.

14. Zilvermeeuw (*Larus argentatus*).

Een paar heeft in het Zwin gebroed; waarschijnlijk is dit het enige nest in België.

15. Zwartkopmeeuw (*Larus melanocephalus*).

Zwarte Ruiter

(Foto Suetens en Van Groenendael)

Een paar kwam in 1967 tot broeden, maar kon het broedsel niet tot een goed einde brengen. In 1968 heeft deze meeuw niet gebroed, maar 2 vogels werden op 7 en 8 april waargenomen.

16. Stormmeeuw (*Larus canus*).

296 overwinterende stormmeeuwen werden in januari geringd. Onder hen bevonden zich vogels voorzien van Russische, Zweedse, Finse en Nederlandse ringen.

17. Visdiefje (*Sterna hirundo*).

De kolonie daalde van 200 nesten in 1967 tot 75 nesten in 1968. Deze werden door de ratten vernietigd. Verschillende volwassen vogels werden dood op het nest gevonden, o.m. een vogel met Engelse ring, op 2/6. Dit visdiefje werd geringd als pullus noordse stern (*Sterna macrura*) (?) op 3/7/1965 te Farne Islands, Northumberland, England (660 km N). Er is helaas geen zekerheid omtrent de identiteit van het geringde jong omdat te Farne Islands ook enkele visdiefjes broeden, alhoewel de noordse stern er het talrijkst voorkomen. Dit bewijst echter eens te meer dat de stern niettegenstaande ze op een bepaalde plaats geboren worden, later eventueel in andere kolonies gaan broeden die honderden kilometers van hun geboorteplaats verwijderd zijn.

18. Dwergstern (*Sterna albifrons*).

De scholeksters (*Haematopus ostralegus*) daarentegen schijnen veel bezadigder...
(Foto J.M. Etienne - M. Ittelet)

Alhoewel tot in 1965 10 paar van deze kleine stern in het Zwin hebben gebroed, heeft deze vogel sindsdien geen broedpogingen meer ondernomen: slechts 2 vogels werden tijdens de zomer 1968 waargenomen.

19. Hop (*Upupa epops*).

Op 18, 22 en 26 april werden respectievelijk 1, 2 en 3 hoppen waargenomen in de duinen van het Zwin.

20. Nachtzwaluw (*Caprimulgus europaeus*).

Een nachtzwaluw heeft van 19 tot 22 augustus in de nabijheid van het Zwin gepleisterd. De enige waarneming die sedert 1940 werd gedaan was deze van een vogel op 11/5/1962.

21. Draaihal (*Jynx torquilla*).

Een draaihal werd gevangen en geringd op 2 mei.

22. Nachtegaal (*Luscinia megarhynchos*).

Een vogel werd laattijdig gevangen en geringd op 14/10.

23. Zwartkoptuinfluiters (*Sylvia atricapilla*).

Op 17 januari werd een exemplaar waargenomen. De zwartkoptuinfluiters waren zeer talrijk tijdens de trek (222 werden in 1968 geringd).

24. Cetti's zanger (*Cettia cetti*).

Een Cetti's zanger werd gevangen en geringd op 28/5. Dit is de eerste waarneming voor het Zwin.

25. Dwergvliegenvanger (*Ficedula parva*).

Een exemplaar gevangen en geringd op 5/10/1968. Het is de eerste waarneming in het Zwin.

26. Grote pieper (*Anthus richardi*).

Een exemplaar gevangen en geringd door Louis Claeys nabij het Zwin op 19/10/68. Ik heb persoonlijk de vogel in de hand gehad. Het is de tweede waarneming voor het Zwin, de vorige dateert van oktober 1967.

27. Grote Gele kwikstaart (*Motacilla cinerea*).

Tussen 18 en 29 oktober verbleef een exemplaar in het park van het Zwin. Het is de eerste waarneming voor het Zwin.

28. Rouwkwikstaart (*Motacilla alba yarellii*).

Op 24/4 werd een exemplaar waargenomen in de nabijheid van het Zwin.

29. Siberische notenkraker (*Nucifraga caryocatactes macrorhynchos*).

Zoals overal elders in België trok de uitzonderlijke invasie van deze notenkraker in de omgeving van het Zwin de aandacht in 1968. De eerste vogel werd opgemerkt op 22 augustus. Tarlijke exemplaren soms in groepjes van 7 of 8, werden in september en oktober waargenomen.

De laatste notenkraker werd op 25/11 dood aangetroffen en aan het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen overgemaakt. Het voedsel was zeer gevarieerd: bessen, insecten, aardwormen, muizen, jonge wespen enz. Vier exemplaren, waarvan twee bijna uitgeput, werden ons in oktober gebracht en verblijven op 1 april 1969 nog in een kooi. Hun geliefkoosd voedsel bestaat uit aardnootjes.

30. Goudvink (*Pyrrhula pyrrhula*).

Een exemplaar werd gevangen op 1/8. Het is de zevende waarneming voor het Zwin.

31. Ortolaan (*Emberiza hortulana*).

Een ortolaan op nachtelijke trekvlucht werd 's nachts gehoord boven het Zwin op 21/8 door Henri Wille en mijzelf. Het is de vierde waarneming voor het Zwin.

32. Sneeuwgorz (*Plectrophenax nivalis*).

Zij waren niet talrijk: slechts 43 werden geringd in 1968, tegen 245 in december 1967 (waarvan een groep van 101 in één netslag werd gevangen).

Buiten deze bondige opsomming werden nog ontelbare waarnemingen gedaan van meer alledaagse vogels, waardoor men zich een beeld kan vormen van de verscheidenheid en het aantal vogels dat in de loop van het jaar in het Zwin voorkwam.

Melden we nog om te besluiten, dat wij in 1968 in het Zwin een totaal van 4.598 vogels van verschillende soorten hebben geringd.